

भाडा-पखालाबाट बच्न ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

नेपाल सरकार
भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय
खानेपानी तथा ढल निकास विभाग

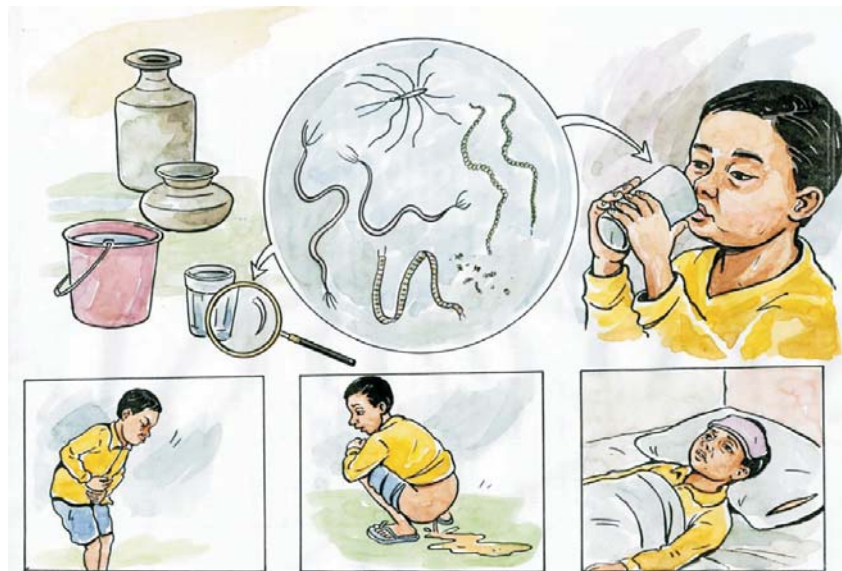
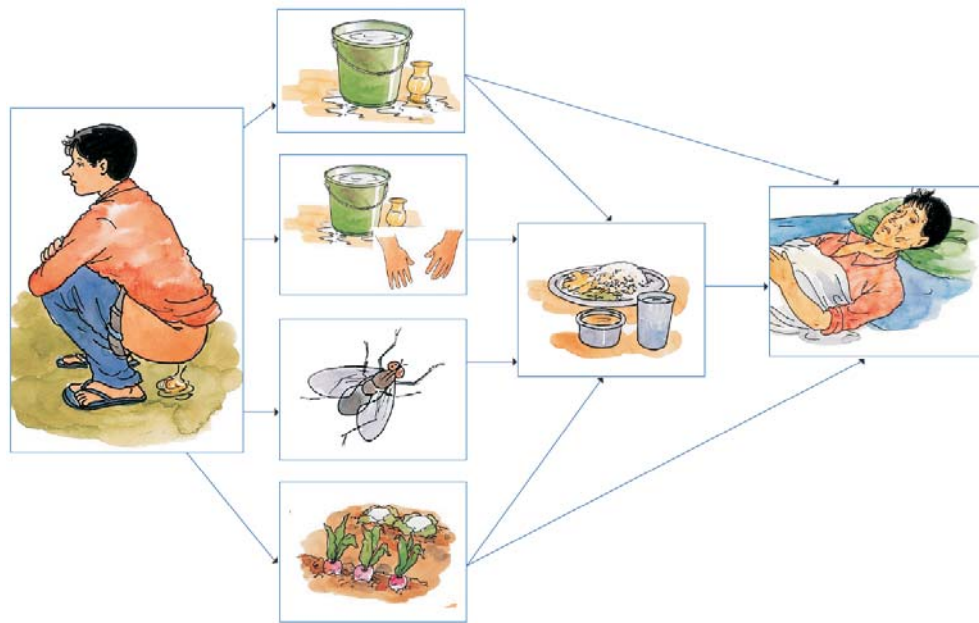
नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्र

भाडा पखाला भनेको के हो ?

- चौविस घण्टामा तीन पटक वा ३ पटक भन्दा बढी पानी जस्तो पातलो दिसा लाग्यो भने भाडा-पखाला लागेको मानिन्छ ।
- भाडा-पखाला लाग्दा शरीरमा भएको पानी, नुन, ग्लुकोज जस्ता पोषक तत्व (तागत) छिट्टैखेर जान्छ र शरीर कमजोर हुन्छ ।
- भाडा-पखाला मुख्य गरेर आँखाले देख्न नसकिने सूक्ष्म किटाणुबाट लाग्ने रोग हो ।
- भाडा-पखालाका किटाणुहरू दिसामा हुन्छन् र कुनैपनि माध्यमबाट ती किटाणुहरू मानिसको शरीरमा प्रवेश गरेमा यो रोग लाग्दछ ।
- भाडा पखाला जो कसैलाई पनि लाग्न सक्छ । कूपोषण भएको, फोहोर वातावरणमा रहने र व्यक्तिगत सरसफाइमा ध्यान नदिने मानिसहरूलाई भाडा पखाला लाग्ने सम्भावना बढी हुन्छ ।

भाडा पखाला कसरी लाग्छ ?

- फोहर र दूषित पानी पिउँदा
- साबुन पानीले राम्ररी हात नधोई खाना खादाँ
- खुल्ला ठाँउमा दिसा गर्दा
- सडे गलेको वा भिँगा बसेको खाना खादाँ,
- काँचै खाने तरकारी वा फलफूल राम्ररी नधोई खादाँ

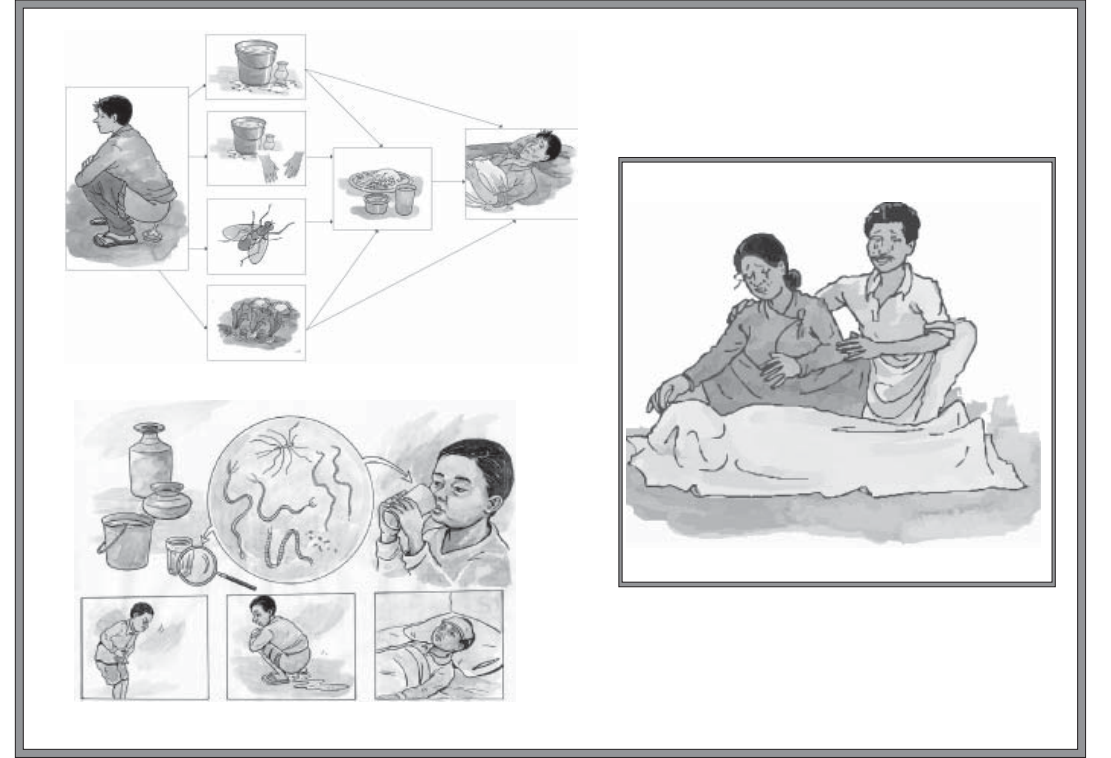
भाडा पखाला लागेमा के के हुन्छ ?

धेरै पटक दिसा लाग्छ र कहिलेकाँही वान्ता पनि हुन्छ। शरीरमा पानीको मात्रा कम हुँदै जान्छ र जलवियोजन हुन्छ। यदि जलवियोजन भएमा

- धेरै तिर्खा लाग्छ,
- जिब्रो सुक्खा हुन्छ
- आँखा गड्छ
- पिसाब थोरै हुन्छ वा हुँदैन, र
- विरामी शिथिल हुँदै जान्छ

भाडा पखाला लागेमा वा जलवियोजन भएको शंका लागेमा तुरुन्त स्वास्थ्य संस्थामा लैजानुपर्छ।

याद गर्नुहोस्: भाडा-पखाला लागेका विरामीलाई समयमा नै उपचार गरिएन भने विरामीको मृत्यु समेत हुन्छ।

भाडा पखाला लाग्नुबाट कसरी बच्न सकिन्छ?

- खाना खानु अघि, दिसा गरेपछि, बच्चाको दिसा सफा गरेपछि र फोहोर वस्तु चलाएपछि सधैं साबुन पानीले राम्रोसंग मिचिमिचि हात धुने ।
- शुद्धिकरण गरेको पानी मात्र पिउने,
- बासी-सडेगलेको, भिँगा बसेको खानेकुरा कहिल्यै पनि नखाने ।
- काँचै खाने तरकारी वा फलफूल भए राम्ररी पखालेर मात्र खाने ।
- दिसा पिसाब चर्पीमा मात्र गर्ने ।

भाडा पखाला लागेमा के गर्नुपर्छ ?

- भाडापखाला भएमा विरामीलाई पुनर्जलीय भोल सँगै भोलिलो खानेकुरा (जस्तै भातको माड, तरकारीको भोल, दाल र फलफूलको रस इत्यादि) प्रशस्त खान दिने ।
- भाडा पखाला लागेको २ वर्ष मुनिको बालकलाई आमाको दुध पटक पटक खुवाउने
- विरामीको अवस्थामा सुधार नआएमा वा भन् बढी पखाला लागेमा, खान पिउन नसकेमा, ज्वरो आएमा, दिसामा रगत देखिएमा तुरुन्तै नजिकैको स्वास्थ्य संस्थामा लगेर उपचार गराउने ।

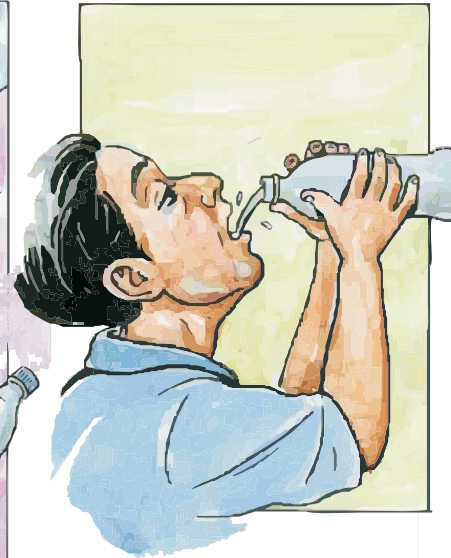
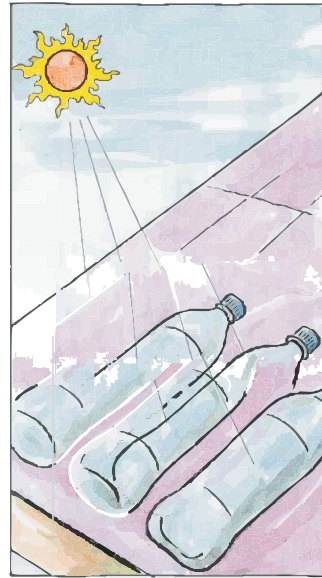

पुनर्जलीय भोल कसरी बनाउन सकिन्छ ?

- कुनैपनि प्रकारले शुद्धिकरण गरेको एक लिटर पानीलाई सफा भाँडोमा हाल्ने ।
- त्यो पानीमा एक पुरिया पुनर्जलीय भोलको धुलो सबै हालि घोल्ने र पखाला लागेको मानिसलाई पिउन दिने ।
- एकपटक बनाएको पुनर्जलीय भोल २४ घण्टा भित्र खुवाईसक्नुपर्छ ।
- ५ वर्ष मुनिको बच्चालाई भाडापखाला लागेको छ भने उसलाई पुनर्जलीय भोलसँगै दिनको १ मात्रा जिङ्क चक्कि खुवाउनुपर्छ ।
- २ महिना देखि ६ महिनासम्मको बालकलाई आधा चक्कि र ६ महिना देखि ५ वर्षसम्मको बालकलाई एक चक्कि जिङ्क १० दिनसम्म नबिराई खुवाउनपर्छ ।
- जिङ्क चक्कि र पुनर्जलीय भोल महिला स्वयंम सेविकासँग निशुल्क पाईन्छ ।

खानेपानीलाई कसरी घरमै शुद्धिकरण गर्न सकिन्छ ?

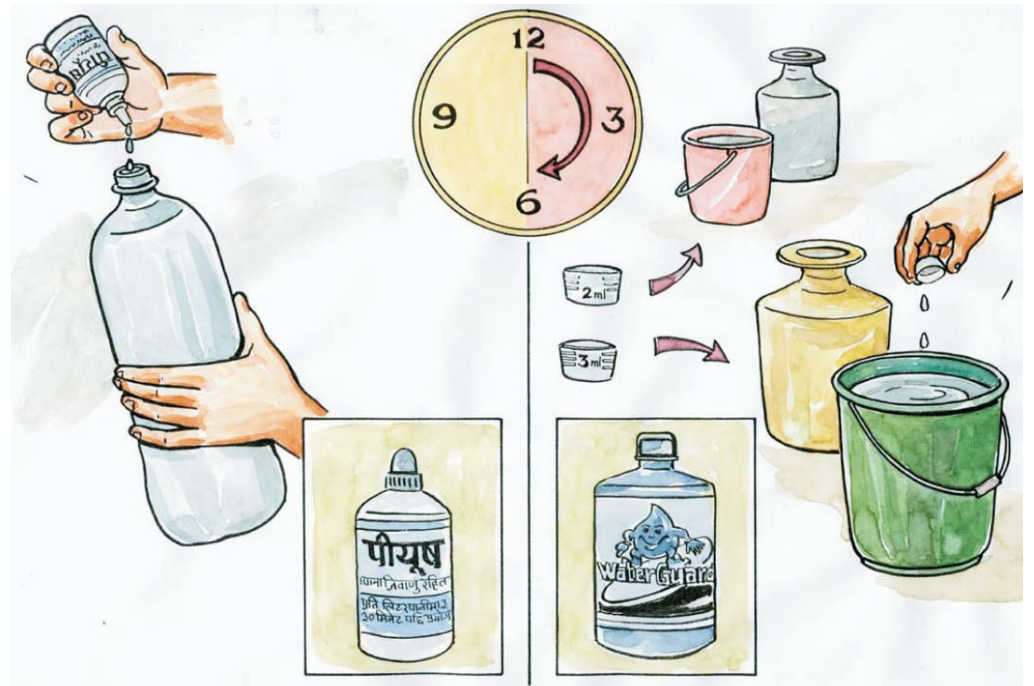
(क) उमाल्ने

- खानेपानी शुद्धिकरण गर्ने यो सबैभन्दा भरपर्दो विधि हो ।
- पानीलाई भकभकी उमाल्ने बित्तिकै हानिकारक किटाणुहरू मर्छन् र पानी पिउन योग्य हुन्छ ।
- खानेपानीलाई सधैं राम्ररी छोपेर राख्नुपर्छ ।

(ख) सोडिस

- १ देखि २ लिटरको सेतो प्लाष्टिकको बोतलको लेबल भिकेर बोतलको भित्र बाहिर पानीले राम्ररी सफा गर्ने ।
- सफा गरेको बोतलमा टन्न पानी भरेर बिको लगाउने ।
- बोतललाई पारिलो घाम लाग्ने ठाउँमा बिहानदेखि करीब ७ घण्टा ढल्काएर राख्ने ।
- बादल लागेको छ भने २ दिनसम्म राख्ने । यसरी राखेको पानी पिउन योग्य हुन्छ ।

खानेपानीलाई कसरी घरमै शुद्धिकरण गर्न सकिन्छ ?

ग) क्लोरिन औषधी राखेर

१. वाटर गार्ड

- सफा पातलो कपडमा छानेको १० लिटर पानीमा २ मिलि (बिर्कोमा भएको तल्लो धर्कोसम्म) र १५ लिटर पानीमा ३ मिलि (माथिल्लो धर्कोसम्म) वाटर गार्ड हालेर पानीको भाँडालाई राम्ररी बिर्को लगाउने ।
- वाटर गार्ड घोलिने गरी हल्लाउने वा चलाउने । वाटर गार्ड हालेको पानी ३० मिनेट पछि मात्र पिउन उपयुक्त हुन्छ ।

२. पियूष

- १ लिटर पानीमा ३ थोपा पियूष हालेर पानीको भाँडालाई राम्ररी बिर्को लगाउने
- भाँडालाई राम्ररी हल्लाएर पियूषलाई राम्ररी घोलने ।
- पियूष हालेको ३० मिनेट पछि मात्र पिउन उपयुक्त हुन्छ ।

३. आक्वा ट्याब

- सफा भाँडामा जम्मा गरिएको ५ लिटर पानीमा १ चक्की आक्वा ट्याब हाल्ने ।
- १० लिटर पानी भएमा २ चक्की र २० लिटर पानी भएमा ४ चक्की आक्वा ट्याब हाल्ने र चक्कीलाई ३० मिनेट पानीमा घुल्न दिने ।

४. पियूर

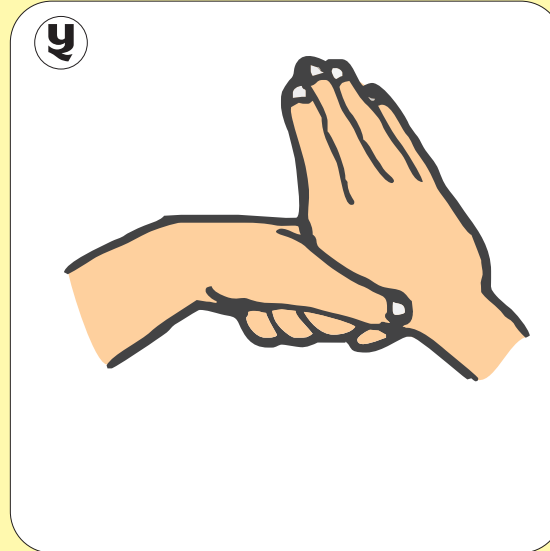
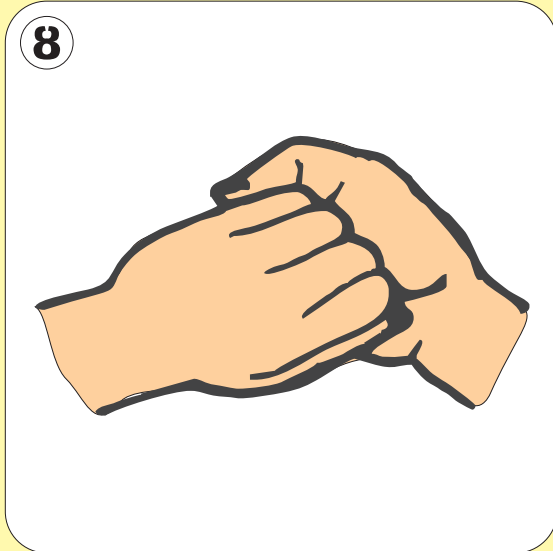
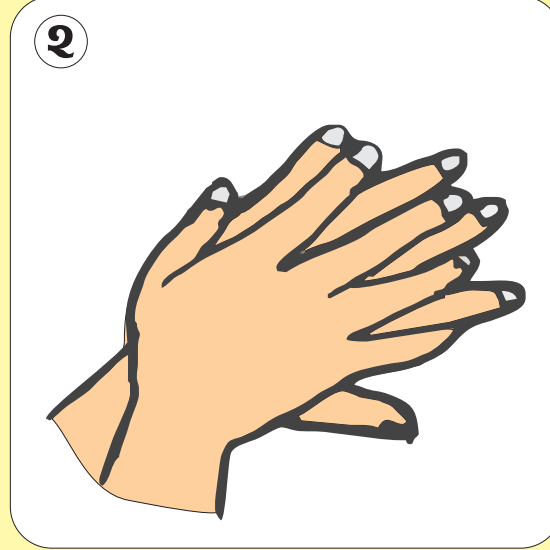
- १० लिटर पानीमा एक पुरिया पियूर हाल्ने र ५ मिनेटसम्म राम्ररी घोल्ने ।
- घोलेको पानीलाई ५ मिनेट राखेपछि, बाक्लो सूतिको कपडाले पानीलाई छान्ने ।
- छानेको पानीलाई २० मिनेट राखेपछि पानी पिउन उपयुक्त हुन्छ ।
- यदि पानी पहेलो छ भने पिउनु हुदैन ।

घ) आकाशे पानी

बर्षाको पानीलाई सफा गाग्रीमा संकलन गरी छोपेर राखेको पानी पनि पिउन योग्य हुन्छ तर पानी पिउनु अघि शुद्धिकरण गर्नुपर्दछ ।

नोट: पानी शुद्धिकरण गर्दा माथिका विधि मध्ये कुनै एक अपनाए हुन्छ ।

हात धुने ६ तरिका

के के गरेपछि साबुन पानीले हात धुनुपर्छ ?

- दिसा धोएपछि
- खाना खानुभन्दा अघि
- बच्चालाई खाना खुवाउनुभन्दा अघि
- खानेकुरा तयार गर्नुअघि
- फोहर चलाए वा सफा गरेपछि

साबुन पानीले मिचिमिचि हात धोएमा धेरै प्रकारका संक्रामक रोग लाग्नबाट बच्न सकिन्छ ।

